

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 116 1995

Svenska Litteratursällskapet

Detta verk har digitaliserats. Bilderna av den tryckta texten har tolkats maskinellt (OCR-tolkats) för att skapa en sökbar text som ligger osynlig bakom bilden. Den maskinellt tolkade texten kan innehålla fel.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Per Rydén, Margareta Wirmark

Stockholm: Anders Cullhed, Ulf Boëthius, Ingemar Algulin

Umeå: Anders Pettersson

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktör: Docent Ulf Wittrock

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,
Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* skall lämnas dels på diskett (företädesvis i ordbehandlingsprogrammen Word för Windows, Word för DOS eller Word Perfect), dels i form av utskrift på papper.

Bidrag insänds till: Svenska Litteratursällskapet, Litt.vet. inst., Slottet, ing. A0, 752 37 UPPSALA.

Bidrag lämnade senare än 30 juni 1996 kan ej publiceras i *Samlaren* 117 1996.

ISBN 91-87666-10-3

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Gotab, Stockholm 1996

När Balzac förändras och utvecklas som författare beror det axiomatiskt på stimuli från konkreta händelser. Mamma är stygg, pappa dör, en vänskap upphör, en kärleksförbindelse börjar. Balzac lär känna Madame Hanska, samtidigt planerar han *La comédie humaine*; Balzac tycker om att köpa antikviteter, och så skriver han romanen *Le cousin Pons* om en fanatisk samlares uppgång och fall. Sådana sammanträffanden är för bra att vara tillfälligheter enligt Robbs synsätt.

Det kan enligt min uppfattning allvarligt ifrågasättas om det är möjligt eller ens önskvärt att skriva traditionella författarbiografier just om Balzac. Att beskriva *Balzac intime* eller *Balzac en famille* ter sig minst sagt problematiskt, det är svårt att föreställa sig honom ensam och vi har föga kunskap om hans privatliv. Balzac är litteraturhistoriens första kändis i massmedial mening, och han marknadsförde sig skickligt, liksom en modern popidol eller filmstjärna. Också i breven skapar och lanserar han säljande myter om sig själv, och i motsats till Robb och många andra ser jag det inte som tecken på psykisk förvirring när Balzac omtalar ännu ej påbörjade verk som fullbordade. Snarare ville han på det sättet förbättra legenden om sin sagolika produktivitet, som var användbar när det gällde att få ut förskott från bokförläggare och öka publikens förväntningar inför kommande utgivning. Inte ens i kärleksbrevet glömmar Balzac att han är författare och celebritet; han påminner Madame Hanska om att varje sida korrespondens motsvarar 240 francs i förlorad inkomst.

Tillspetsat uttryckt kan det förefalla som om även det balzaciska privatlivet var en angelägenhet för tidens media. Frankrikes och Europas mest berömda författare spelar roller, uppfyller marknadens förväntningar, överdriver och exploaterar sin egen excentricitet. Bekantskapskretsens motstridiga vittnesbörd i brev och memoarer visar på det undflyende och mångtydiga i personligheten. Naturligtvis fanns en annan Balzac bakom de skiftande maskerna, men beträffande den historiska individen medger källmaterialet inga säkra slutsatser. Sitt innersta behöll han för sig själv, verken var det väsentliga och kring dem skulle uppmärksamhet skapas i alla tänkbara sammanhang; i brev, journalistik och sällskapsliv. I konsekvens därmed kunde man gärna pröva att lämna privatpersonen Honoré de Balzac åt sitt öde och istället skriva biografier om den offentliga personen med samma namn.

Conny Svensson

Barbro Ståhle Sjönell: *Katalog över »Gröna säcken». Strindbergs efterlämnade papper i Kungl. biblioteket SgNM 1-9. Acta Bibliothecae Regiae Stockholmiensis LII. 1991.*

Till raden av hjälpredskap som förenklar livet för strindbergsforskaren sällar sig med eftertryck Barbro Ståhle Sjönell 1991 utgivna katalog över de första sju kartongerna av Strindbergs s.k. »Gröna säck», vilken omfattar ytterligare drygt 60 kartonger och andra enheter.

Sanningen är att hela materialet i Gröna säcken nummer – som en icke obetydlig »biprodukt» till utgiv-

ningen av Samlade Verk – finns katalogiserat om än inte tryckt. Lars Dahlbäck har katalogiserat det naturvetenskapliga materialet i kartongerna 18–35 och Margareta Brundin det disparata innehåll i diverse portföljer och kuvert rymmande allt från manuskript till räkningar. Dessa förteckningar är åtkomliga på KB, men det vore till stor nytta och glädje för strindbergsforskningen om de utgavs i sin helhet. När det gäller Strindbergs *litterära* utkast rymms dock lejonparten inom den sedan några år föreliggande och aptitliga volym som Barbro Ståhle Sjönell utgivit och till vilket föreståndaren för Strindbergsarkivet Margareta Brundin fogat en kort historik.

I katalogens första del förtecknas varje enhet i de nio kartongerna. Därtill citeras Strindbergs text. Ett problem för användaren är att dessa citat blir selektiva när Strindbergs text är omfattande. Detta begränsar i hög grad instrumentets användbarhet.

Att det kan vara problematiskt att attribuera ett visst utkast till ett visst fullbordat verk är utgivaren högst medveten om och bistår klokt nog med generösa hänvisningar också i inte helt entydiga fall. Detta torde vara den enda rimliga metoden.

Man kan även komma in i registret andra vägen: genom att slå på ett verk i en förteckning som hänvisar till i ena eller andra avseendet aktuella utkastet.

Katalogens användbarhet är – trots att den citerar selektivt – stor. Återigen har vi fått ett instrument som spar tid och krafter åt strindbergsforskaren – och som dessutom minskar slitaget på materialet i Kungliga biblioteket.

Fick man önska sig något ytterligare vore det att någon åtog sig herkulesarbetet att försöka datera dessa utkast. En uppfattning om problematiken får man av Ståhle Sjönell 1986, s. 25 ff.). Ibland har man nytta av en vattenstämpel, även om detta inte som Carlheim-Gyllensköld trodde behöver betyda att också texten på papperet är från samma år! Någon gång har man stöd av yttre kriterier. Oftast får man hålla sig till de inre, och det gäller att inöva sig i så vanskliga ting som hur Strindberg tänkte och associerade. Den som vill ge sig in i det äventyret har sannolikt stora upptäckter att göra.

Hans-Göran Ekman

Strindbergiana. Tionde samlingen utgiven av Strindbergssällskapet. Atlantis 1995.

Den ryske symbolistpoeten Aleksandr Blok sade sig ha ett stort porträtt av Strindberg framför sig när han strax efter dennes död i maj 1912 tecknade ned en minnesartikel. Han förklarade att han fick lust att kalla den store svensken helt enkelt för »gamle August!» Strindberg hade varit som en bror för alla upproriska och han hade varit en lärare, men *kamrat* var vad Blok i första hand ville kalla »gamle August».

Det stora arv som Strindberg lämnade efter sig var nästan utan undantag tillgängligt för alla, menar Blok. »Arvet efter Strindberg står öppet för den glada och upproriska ungdomen i alla länder. Strindberg själv var